

Fisonomia del recorregut de la Cursa de La Maquinista'09

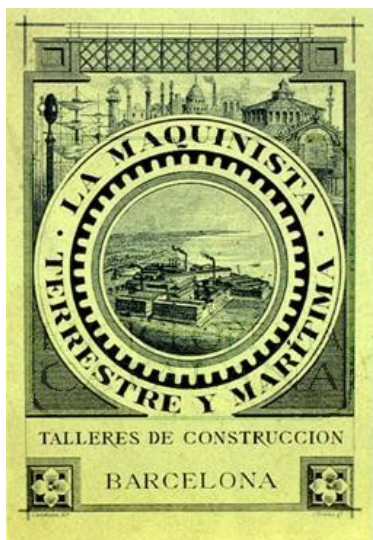
La Cursa de La Maquinista en la qual participarem el proper diumenge 5 de juliol té una particularitat: passarem pels carrers i avingudes d'una zona que s'ha transformat molt els darrers anys, després que ha estat el que se'n pot dir un barri obrer amb moltes mancances. Però aquesta circumstància gairebé no l'apreciarem mentre fem les dues voltes de cinc quilòmetres cadascuna que té el circuit. (O una volta si es vol). Convé saber doncs, que la zona era en un temps, no únicament un barri de treballadors, sinó un desemparat suburbi de Barcelona.

Correrem en dos barris del districte de Sant Andreu: el del **Bon Pastor**, que és on hi farem més quilòmetres -uns quatre cada volta- i un altre -també dues vegades- pel del **Baró de Viver**.

I ho farem sortint just de davant de **La Maquinista**, una superfície comercial que ocupa el lloc de la que fou una fàbrica del mateix nom que va configurar el caràcter popular obrer del barri, donat que molts dels seus treballadors vivien a quatre passes de la factoria. Resulta curiós, i és d'agrair, que els grans magatzems duguin un nom que recorda una fàbrica -per tant obrers- acostumats com estem a que els de la majoria són sinònim de consum.

La Maquinista Terrestre i Marítima, que originalment es va instal·lar a mitjans del segle XIX a la Barceloneta, es va desplaçar en una bona part a aquesta àrea on estem a principis del XX, en el 1917 exactament. Va arribar a ser una de les empreses metal·lúrgiques més importants d'Espanya. Tenia 3.000 treballadors i es dedicava a la construcció de vaixells de vapor, de locomotores, de maquinaria industrial i d'estructures en ferro forjat (l'Estació de França o el Mercat de Sant Antoni, per exemple, en són una mostra). L'any 1965 es va

desmantellar la fàbrica de la Barceloneta i en el 1993 la del **Bon Pastor**, en front dels terrenys de la qual estem ara a punt de sortir.

Marca de fàbrica de La Maquinista en els seus orígens

El nom de **Bon Pastor**, per on correm, li va ser posat al barri per un bisbe de Barcelona durant la República, de nom **Iurita**, a qui volen beatificar. Es diu –tot i que sense validesa històrica- que tot i que va ser durant la República, l'home era molt influent i va aconseguir canviar el nom anterior del barri (d'Estadella) per tal que els immigrants que s'amuntegaven en habitatges molt precaris de la zona, es sentissin reconfortats per la referència evangèlica. El que sí que és cert és que el procés de la beatificació s'ha aturat perquè hi ha molts dubtes: l'Església diu que va ser afusellat per milicians a l'esclatar la guerra del 36 -i per tant el consideren màrtir- però han sorgit molts testimonis d'haver-lo vist l'any 39, perfectament, a l'acabar-se la contesa.

Enguany, a diferència de l'any passat, la cursa no passarà pel mig de les **Cases Barates**, un grup d'habitatges modestos aixecats a finals dels anys 20 que, en la meua opinió, conformen el que és el barri. La ciutat, en aquella època, rebia molta immigració del sud d'Espanya i tenia un greu problema per ubicar als nouvinguts. La dictadura de **Primo de Ribera** va impulsar la construcció de cases unifamiliars en llocs apartats del centre que, com les del **Bon Pastor**, van constituir durant molts anys els signes d'identitat del barri. **Les Cases Barates** del Bon Pastor estan avui en procés d'extinció, però encara n'hi ha moltes. Un procés no gens fàcil perquè hi ha molts veïns que no volen marxar de casa seva, per més que poguessin estar millor en un altre habitatge (és un dir), producte de la transformació del barri. És una llàstima que no hi passem.

Les Cases Barates del Bon Pastor. Any 2004.

Sortirem del carrer de **Ciutat d'Asunción**, a tocar amb **Potosí**. Bonic nom, aquest, que està posat per recordar la ciutat boliviana, i que ha donat valor a l'expressió castellana "Te quiero un potosí", de quan aquella ciutat imperial era una inesgotable font de riqueses per a la Corona Espanyola.

Avançarem per **Ciutat d'Asunción**, un carrer llarg del qual en farem quasi un quilòmetre. Una curiositat: en l'espai on es desenvolupa la cursa, hi ha molts carrers amb noms de ciutats i referències de Sud-Amèrica. Per exemple, passarem tot seguit pel carrer de Sao Paulo i la confluència amb el passeig de l'Habana i l'encreuament amb Lima; al cap de res per davant del carrer d'Augusto Cesar Sandino, el mític nicaragüenc que dirigia les guerrilles nacionalistes contra la dominació nord-americana i la dictadura del seu país.

Quan arribem a la rotonda per **Ciutat d'Asunción**, girarem a l'esquerra per agafar el carrer de **Sant Adrià**, just a tocar d'un carrer de nom força simpàtic: *La Formiga*, que s'ho diu no perquè sigui petit, que ho és, sinó perquè vol recordar una obra teatral de molt èxit a les primeries del segle XX, d'**Ignaci Iglésias**, nascut a Sant Andreu, el districte on estem ara.

En girar pel carrer de **Sant Adrià** i avançar, intuirem que a la nostra esquerra hi ha el nucli de les cases barates que li donen vida al barri. Fins ara, pel carrer d'abans, l'únic que haurem vist a dreta i esquerra són empreses i magatzems, de cases cap ni una. No és doncs un carrer distret; en tot cas, el terreny és pla -com quasi tot el circuit- que és d'agrair. I a la meitat del tros que farem d'aquest carrer, hem de trobar l'indicador del **Km 1** (i el del 6 de la segona volta).

Dir que el barri del Bon Pastor era una zona oblidada en els temps del franquisme no és cap mentida. Passera de fusta que permetia passar el riu als treballadors de La Maquinista, o altres veïns, que vivien a Sant Adrià. Foto de 1968 del lloc on ara hi ha el Pont del Molinet, a dos-cents metres d'on correrem.

Deixarem el carrer de **Sant Adrià** i girarem a la dreta pel d'**Enric Sanchis**, un alcalde que fou de Santa Coloma, i al girar ens trobarem a la nostra dreta la **Parròquia del Bon Pastor**. En aquesta parròquia hi havia en els anys de la posguerra un mossèn al que anomenaven el *Padre Botella*. Li deien així perquè recollia ampolles arreu per vendre-les al drapaire i amb el que recaptava poder fer una escola pel barri. Era molt estimat; tant és així, que a l'església hi ha un rosassa de vidre a la façana -ho veurem al passar- en la que hi ha un reguitzell d'ampolles, un disseny inaugurat fa uns vuit o nou anys, costejat pels feligresos en homenatge al mossèn.

Per **Enric Sanchis** travessarem els carrers d'Estadella i Foc Follet. El d'Estadella pren el

nom del que era un barri del poble de Sant Andreu, i el de Foc Follet, servei per recordar un altra obra teatral d'**Ignasi Iglèsias**, tot i que en aquest cas un drama (no en debades els focs follets són les llums pàl·lides que poden veure's de nit o al capvespre flotant en l'aire en els cementiris).

A l'arribar per **Enric Sanchis** al carrer **Santander** girarem a l'esquerra per fer-ne un petit tram, fins agafar el del frare mallorquí **Fra Juniper Serra**, que el pujarem (és un dir perquè es molt pla) fins al Torrent d'Estadella, on trobarem el **Km 2** (i 7). Seguirem en aquest punt pel carrer de la **Ciutat d'Asunción** altra vegada, un curt tram, fins, de nou a la rotonda per enllaçar de nou amb el carrer de **Sant Adrià**, i el seguirem fins la cruïlla amb el de **Ferran Junoy**, per a mi, el millor i més agradable espai de la cursa. Passarem a tocar, a la dreta, el **Parc de La Maquinista**, la proximitat del qual ens relaxarà, escopetejats com anirem, i a l'esquerra, a pocs metres, l'església de **Sant Andreu de Palomar**.

L'església de **Sant Andreu de Palomar**, reconstruïda després de la guerra, té més de mil anys. Li pertany l'honor d'haver estat, el dia de Corpus del juny de 1640, el punt de reunió i sortida de 3.000 segadors, per anar cap a Barcelona (Sant Andreu llavors era un poble de les rodalies) a protestar amb contundència contra les tropes del **compte-duc d'Olivares**, el virrei de Castella d'inafausta memòria, pels abusos en saquejar poblacions i violar drets bàsics dels seus habitants. Un episodi cabdal en el desencadenament de fets que desembocaren en la *Guerra dels Segadors*, que va durar 12 anys, fins que, com tantes vegades, ens va tocar el rebre, i a la tardor de 1652, Barcelona es va haver de rendir després d'un llarg setge.

D'aquí ve allò de l'himne de Catalunya:

"Ara és l'hora segadors!
Ara és l'hora d'estar alerta!
Per quan vingui un altre juny
esmolem ben bé les eines!
Bon cop de falç!
Bon cop de falç,
defensors de la terra!
Bon cop de falç!..."

El Corpus de Sang, oli d'Antoni Estruch i Bros (1872-1957) que recorda la revolta dels segadors congregats davant de l'Església de Sant Andreu de Palomar

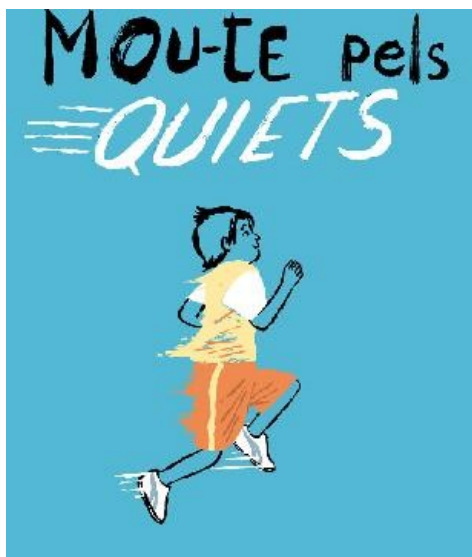
Continuarem per **Ferran Junoy**, un carrer posat en honor d'un enginyer que va ser director de **La Maquinista**, i a l'alçada del final del parc, trobarem el senyal del **Km 3**, i el 8 de la segona volta.

Seguint pel carrer, que es paral·lel a les vies del tren, a l'esquerra del nostre pas, molt a prop, passarem pels carrers de Sao Paulo i Potosi, entre mig dels quals veurem el complex comercial de **La Maquinista**, i un pàrquing immens on potser haurem deixat el cotxe. Més enllà, i després d'una pujadeta que no matarà a ningú, girarem a l'esquerra per agafar el conegut carrer de la **Ciutat d'Asunción**. I just abans del gir, hem de trobar el **Km 4** (i 5).

En aquest indret, i des que haurem passat el carrer Potosi, a la dreta, estarem en el barri de **Baró de Viver**, un senyor que va ser alcalde Barcelona, on hi correrem un petit tram. El barri, que va estar farcit també de cases barates, va ser un indret d'aquells on, com deia l'escriptor **Paco Candel**, *...la ciudad cambia su nombre*. S'ha anat transformant –pels llocs per on passarem ho veurem- tot i que ha quedat bastant aïllat.

Continuarem baixant pel carrer de la **Ciutat d'Asunción** i girarem a l'esquerra pel de **Tucuman** fins al de **Caracas** (ja dèiem que la zona té moltes referències a indrets d'Amèrica del Sud). I per **Caracas**, girant pel carrer de **Potosí**, arribarem al punt de sortida i arribada. Haurem fet cinc quilòmetres, i uns es quedaran i altres seguiran, per tornar a fer el mateix circuit.

Uns i altres estaran (estarem) més que feliços, perquè, a banda de que molts hauran fet marca, haurem participat en una cursa que té aparellat un objectiu de molta volada, no gaire comú: els organitzadors en diuen "Per la integració de les persones amb discapacitat". Hi ha, per descomptat, curses amb participants amb cadires de rodes -com aquesta, que també n'hi haurà- i campionats específics per a minusvàlids, però no és gaire freqüent que hi hagin curses populars per a nois i noies amb discapacitats, i menys encara que participin simultàniament amb la resta de corredors i corredores que han tingut la sort de no patir cam minusvalidesa. L'enhorabona, per endavant, a ells (alguns, per cert, són atletes de molt bon nivell) i als organitzadors que han tingut la bona pensada de fer-los partícip d'un esdeveniment que a nosaltres ens omple molt.

Cartell amb connotacions atlètiques d'un recent concert realitzat a L'Auditori per ajudar a la integració dels discapacitats,

Miquel Pucurull